

Ὅσα δὲ ὡς κατάφασις καὶ ἀπόφασις.

Διακρίνας τὰ στερητικῶς ἀντικείμενα τῶν πρὸς τι καὶ τῶν ἐναντίων, f. 139^v
 γῶν ἐπομένως, ὃ λοιπὸν ἐστὶ τῆς προθέσεως, τοῦτο ποιεῖ, καὶ τὴν ἀντι-
 φατικὴν ἀντίθεσιν διακρίνει τῶν ἄλλων εἰδῶν τῆς ἀντιθέσεως κοινῶς.
 Καὶ πρῶτον μὲν λέγει τοῦτο, ὅτι ἡ ἀντίφασις κατ' οὐδένα τῶν προειρη-
 μένων τρόπων ἀντίκειται· δευτέρου, δείκνυσι τοῦτο λόγῳ, καὶ ὁ λόγος
 ἐστὶ τοιοῦτος· ἢ κατάφασις καὶ ἢ ἀπόφασις ἀληθείας ἢ ψεύδους εἰσι
 σημαντικά· οὐδὲν δὲ τῶν προειρημένων ἐστὶν ἀληθείας ἢ ψεύδους σημαντι-
 κόν· ἢ ἀντίφασις ἄρα κατ' οὐδένα τῶν εἰρημένων ἀντίκειται. Τούτου τοῦ
 λόγου τέθεικε πρῶτον τὴν ἐλάττω, εἶτα τὴν μείζω· τὴν δὲ μείζω δείκνυσι 10
 πρῶτον μὲν ἐπαγωγῇ, ἐπιὼν πάντα τὰ εἶδη ἐκεῖνα τῆς ἀντιθέσεως, καὶ
 δείκνυς ἐφ' ἑκάστου τούτων διὰ παραδειγμάτων, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἀληθείας
 ἢ ψεύδους σημαντικά· δευτέρου δὲ δείκνυσι ταύτην καὶ λόγῳ, καὶ ὁ λόγος
 ἐστὶ τοιοῦτος· τὰ ἐναντία τὰ πρὸς τι καὶ τὰ στερητικῶς ἀντικείμενα ἄνευ
 συμπλοκῆς λέγονται· οὐδὲν δὲ τῶν ἄνευ συμπλοκῆς λεγομένων οὔτε ἀλή- 15
 θειαν οὔτε ψεύδος σημαίνει· τὰ προειρημένα ἄρα οὔτε ἀλήθειαν οὔτε
 ψεύδος σημαίνει.

Οὐ μὴν ἀλλά.

Ταῦτα εἰπὼν ἐπάγει ἐνστασιν, ἀπὸ τῶν κατὰ συμπλοκὴν ἐναντίων
 λεγομένων· τὸ γάρ· Σωκράτης ὑγιαίνει, Σωκράτης νοσεῖ, εἰσὶν ἐναντία 20
 κατὰ συμπλοκὴν καὶ σημαίνουσιν ἀλήθειαν ἢ ψεύδος. Εἶτα λύει ταύτην
 τὴν ἐνστασιν οὐκ ἀπὸ τοῦ σημαίνειν ἀλήθειαν ἢ ψεύδος· συγχωρεῖ γάρ
 ταῦτα σημαίνειν ἀλήθειαν καὶ ψεύδος· ἀλλ' ἀπὸ τινος ιδιότητος τῶν
 ἀντιφατικῶν· ταῦτα γάρ οὐ σημαίνει μόνον ἀλήθειαν καὶ ψεύδος καθ' ὃ
 διακρίνονται κοινῶς ἀπὸ τῶν τριῶν τρόπων τῆς ἀντιθέσεως, ἀλλὰ διαίρει 25
 καὶ τὸ ψεύδος καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐξ ἀνάγκης, καὶ ὁμοίως ὄντος τε τοῦ
 πράγματος καὶ μὴ ὄντος. Αὕτη τοίνυν ἡ ιδιότης τῶν ἀντιφατικῶν ἄπεστιν
 ἀπὸ τῶν κατὰ συμπλοκὴν ἐναντίων, ὥστε καὶ τούτων διακρίνεται τὰ
 ἀντιφατικά. Καὶ ὁ λόγος τῆς λύσεως τοιοῦτός ἐστι· Τὰ ἀντιφατικά ἀεὶ
 διαίρουσι τὸ ψεύδος καὶ τὴν ἀλήθειαν· τὰ δὲ κατὰ συμπλοκὴν ἐναντία 30
 οὐκ ἀεὶ διαίρουσι τὸ ψεύδος καὶ τὴν ἀλήθειαν· τὰ ἀντιφατικά ἄρα οὐκ
 ἀντίκειται ὡς τὰ κατὰ συμπλοκὴν ἐναντία. Πρῶτον τοίνυν τίθησι | τὴν f. 140
 μείζω, καὶ δείκνυσι ταύτην ἐπὶ παραδείγματος τοῦ Σωκράτους· ὄντος
 μὲν γάρ αὐτοῦ, φησὶν, ἀληθὲς ἐστὶ ἢ τὸ νοσεῖν αὐτόν, ἢ τὸ ὑγιαίνειν,
 καὶ τὸ λοιπὸν ἐστὶ ψεύδος· μὴ ὄντος δέ, ἀμφοτέρω ἔσοντα· ψευδῆ, 35
 Δείκνυσι δὲ ἅμα καὶ περὶ τῆς στερήσεως καὶ τῆς ἕξεως τὸ αὐτό, ὅτι καὶ
 αὗται οὐ διαίρουσι καὶ τὸ ψεύδος καὶ τὴν ἀλήθειαν, πλὴν οὐχ ὁμοίως
 ταῖς ἐναντίαις· μὴ ὄντος μὲν γάρ, φησὶ, τοῦ ὑποκειμένου, ἀμφοτέρω ἔσοντα·

Ψευδῆ· ὄντος δὲ αὐτοῦ, οὐκ αἰεὶ θάτερον μὲν ἀληθές, θάτερον δὲ ψεῦδος, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἀμφοτέρω ψευδῆ· ὅτε γὰρ μήπω πέφυκεν ὄψιν ἔχειν, ἀμφοτέρω ψευδῆ καὶ τὸ ἔχειν ὄψιν καὶ τὸ τυφλὸν εἶναι ἴγουν τὸ ἔχειν ἔξιν καὶ τὸ ἐστερηθῆναι. Ταῦτα δὲ τὰ παραδείγματα λόγου χάριν εἴρηται, ἀλλὰ μάλλον ἂν λέγοιτο οἰκειότερον τὸ ἔχειν ὀδόντας καὶ τὸ νωδὸν εἶναι. Ταῦτα εἰπὼν τίθησι τὴν ἐλάττω, ἧτις ἦν ὅτι τὰ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενα αἰεὶ διαίρουσι τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὄντος τοῦ πράγματος καὶ μὴ ὄντος· καὶ δείκνυσσι ταύτην παραδείγματι. Εἶτα συμπεραίνει, ὅτι μόνον τὰ ἀντικείμενα ἀντιφατικῶς διαίρουσιν αἰεὶ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὕτως ἡ ἐνστάσις ἐκείνη λέλυται ἢ ἀπὸ τῶν κατὰ συμπλοκὴν ἐναντίων ἐπαχθεῖσα.

Ἐναντίον δὲ ἐστι.

Νῦν εἰδικῶς λέγει τινὰ ἀναγκαῖα περὶ τῶν ἐναντίων, ἐπαναλαμβάνων τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, ἐπειδὴ περὶ τῶν ἐναντίων πολλάκις ἐν ταῖς κατηγορίαις διετίθετο καὶ εἶδει περὶ αὐτῶν ἐντελεστέραν δοῦναι τὴν διδασκαλίαν ἢ περὶ τῶν ἄλλων τρόπων τῆς ἀντιθέσεως· ἔλεγε γὰρ ὡς ιδιότητα τῶν κατηγοριῶν, τὸ ἔχειν ἐναντίον, ἢ τὸ μὴ ἔχειν· τέταρτε δὲ ταῦτα τὰ περὶ τῶν ἐναντίων θεωρήματα χωρὶς, διότι οὐ συμβάλλονται πρὸς τὴν διαίρεσιν τῶν τρόπων τῆς ἀντιθέσεως, ἀλλ' ἢ εἰς ἔμμεσα καὶ ἄμεσα διαίρεσις τῶν ἐναντίων ἐλυσιτέλει πρὸς τὴν διάκρισιν αὐτῶν ἀπὸ τῶν στερητικῶς ἀντικειμένων καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν τῆς ἀντιθέσεως. Ἰνα γοῦν μὴ λυμῆνηται τὴν συνέχειαν τῆς διδασκαλίας, ἔταξε ταῦτα χωρὶς. Πρῶτον τοίνυν τίθησι μίαν τῶν ἐναντίων ιδιότητα θεωρουμένην ἐν τῇ πρὸς ἀλληλα
 f. 140^v αὐτῶν παραθέσει, καὶ αὕτη ἢ ἰδιότης ἐστὶν ὅτι τῷ ἀγαθῷ ἐξ ἀνάγκης ἀντίκειται τὸ κακόν, καὶ τοῦτο δείκνυσιν ἐπαγωγικῶς· τῷ δὲ κακῷ οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀντίκειται τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε ἀντίκειται τὸ κακόν, οἷον τῇ μεσότητι· ἐκατέρωθεν ἀντίκειται τὸ κακόν ἢ τε ὑπερβολῇ καὶ ἢ ἔλλειψις ἀγαθῷ ὄντι, τῇ δὲ ἐνδεΐα ἐναντίον ἐστὶν ἢ ὑπερβολῇ, καὶ ἐστὶ κακόν ὁμοίως ἢ τε ἐνδεΐα καὶ ἢ ὑπερβολῇ· οἷον μεσότης μὲν ἐστὶν ἢ ἐλευθεριότης, ἀρετὴ οὖσα, ἐνδεΐα δὲ ταύτης ἢ φειδωλία, καὶ ὑπερβολῇ ἢ ἀσωτία, καὶ ἀμφοτέραί εἰσι κακία· ἀντικείμενα καὶ τῇ ἐλευθεριότητι καὶ ἀλλήλαις. Λέγει δὲ ταύτην τὴν ιδιότητα οὐ πάντων εἶναι τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ τινῶν, τῶν ἐν τῷ ἴθει δηλονότι θεωρουμένων· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων πάντων αἰεὶ τῷ κακῷ ἀντίκειται τὸ ἀγαθόν, ὡσπερ καὶ τῷ
 36 ἀγαθῷ τὸ κακόν.

Εἶτα τίθησι δευτέραν ιδιότητα τῶν ἐναντίων ἐν τῇ πρὸς τὸ ἴδιον δεκτικὸν αὐτῶν παραθέσει κατὰ τὸ πλάτος τοῦ δεκτικοῦ. Φησὶ γὰρ ὅτι τῶν ἐναντίων ἐὰν τὸ ἕτερον ἴ, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ λοιπὸν εἶναι· ἐνδέχεται γὰρ πάντα τὰ δεκτικὰ τῆς ὑγείας, ὑγιαίνειν, καὶ τότε ὑγεία μὲν ἔσται,

νόσος δὲ οὐκ ἔσται· ὡσαύτως καὶ πάντα τὰ δεκτικὰ τῆς λευκότητος ἐν-
δέχεται λευκὰ εἶναι· τότε τοίνυν λευκότης μὲν ἔσται, μελανία δὲ οὐκ
ἔσται· λέγω δὲ· οὐκ ἔσται ἐνεργεία, ἀλλὰ δυνάμει πάντως ἔσται. Ἐἵτα
ἐπεξεργάζεται τὴν αὐτὴν ιδιότητα καὶ ἐν τῷ μέρει τοῦ δεκτικοῦ· ὡσπερ
γὰρ εἶπεν, εἰ πάντες ἄνθρωποι ὑγιαίνουσιν, υἰείαν μὲν εἶναι, νόσον δὲ
οὐκέτι εἶναι· ἐνεργεία, οὕτω γὰρ λέγει ὅτι καὶ εἰ ὁ Σωκράτης υἰαίνει,
οὐκ ἂν εἶη τὸ νοσεῖν Σωκράτην. Ἄλλοι δὲ φασιν ὅτι, θείας ταύτην τὴν
ιδιότητα πρότερον ἐπὶ τῶν ἀπλῶν ἐναντίων, υἰείας δηλονότι καὶ νόσου,
ὕστερον τέθεικε ταύτην καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ συμπλοκὴν ἐναντίων ἵγγουν τοῦ
υἰαίνειν Σωκράτην καὶ νοσεῖν Σωκράτην. 10

Ἐπὶ τούτοις διορίζεται καὶ περὶ τοῦ δεκτικοῦ τῶν ἐναντίων, ποῖον
δεῖ εἶναι, καὶ φησὶν ὅτι δεῖ εἶναι ταῦτόν ἢ γένει, ἢ εἶδει τὸ ὑποκείμενον
τῶν ἐναντίων, καὶ δίδωσι τούτων παραδείγματα. Ἡ μὲν γὰρ νόσος καὶ
ἡ υἰεία, φησὶν, ἐν σώματι ζῶου πέφυκε γίνεσθαι, λευκότης δὲ καὶ με- f. 141
λανία ἀπλῶς ἐν σώματι. Ἔστιν οὖν τότε σῶμα τοῦ ζῶου ταῦτόν τῷ γένει, 15
οὐ τῷ εἶδει, καὶ τὸ ἀπλῶς σῶμα ταῦτόν τῷ γένει, οὐ τῷ εἶδει, διότι καὶ
ζῶου πλείω εἶδη καὶ σώματος· ἢ δὲ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀδικία ἐστὶν ἐν
τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐστὶν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου οὐ μόνον τῷ
γένει ταῦτόν τι, ἀλλὰ καὶ τῷ εἶδει· αἱ γὰρ τῶν ἀνθρώπων πάντων ψυχαὶ
ἐνὸς εἶδους εἰσὶν, ἀριθμῷ μόνον διαφέρουσιν. Λέγει δὲ ἐνταῦθα περὶ τῶν 20
ἐναντίων ἐξ ἀφαιρέσεως, ἐπεὶ τὰ συγκεκριμένα περὶ ταῦτόν ἀριθμῷ εἰσιν,
εἰ καὶ μὴ κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος μηδὲ ἅμα.

Ἐπὶ πᾶσι θεωρεῖ περὶ τῶν ἐναντίων ἐν τῇ πρὸς τὸ γένος παραθέσει,
καὶ φησὶν ὅτι ἀνάγκη πάντα τὰ ἐναντία ἢ ἐν τῷ αὐτῷ γένει εἶναι, ἢ
ἐν τοῖς ἐναντίοις γένεσιν, ἢ αὐτὰ γένη ἄλλων εἶναι, καὶ δίδωσιν ἐκάστης 25
ιδιότητος παράδειγμα, καὶ ἐν τούτοις τὸν περὶ τῶν ἀντικειμένων λόγον
συμπληροῖ, ὡς τούτου τοῦ κεφαλαίου τοῦ περὶ τῶν ἀντικειμένων ἢ λέξις
σαφειστάτη οὖσα, οὐδεμίαν ἀπορίαν ποιεῖ.

[Ζητήματα.]

Δυνάμεθα μέντοι ἀπορεῖν πῶς εἶπεν ὅτι τῷ κακῷ ἀντίκειται ποτὲ 30
μὲν ἀγαθόν, ποτὲ δὲ ἄλλο κακόν· δόξαιε γὰρ ἂν ἐαυτῷ ἐναντιοῦσθαι
πολλαχοῦ λέγοντι, ὅτι ἐν ἐνὶ ἀντίκειται. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο πάλιν λέγειν
δυνάμεθα, ὅτι ὁ φησὶν ἐνταῦθα Ἀριστοτέλης νοεῖται ἐπὶ τῶν ἡθικῶν.
Ἐπὶ τούτων τοίνυν τῇ ἀρετῇ μεσότητι οὖση δύο κακία ἀντίκεινται, ὥστε
καὶ αὗται, ἀλλήλαις ἀντίκεινται, διότι ἢ μὲν αὐτῶν τίκεται ἀπὸ τῆς 35
ἐνδείας, ἢ δὲ ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς· ἐνδεία δὲ καὶ ὑπερβολὴ εἰσὶν ἀντικεί-
μενα· ἀλλὰ καθὼς ἕκαστα τῶν κακιῶν ἔχει τὸν τοῦ κακοῦ λόγον, οὐκ
ἀντίκεινται ἀλλ' ἐν εἰσιν, καὶ καθὼς εἰσιν ἐν, ἀντίκεινται τῷ μέσῳ, ὥστε
αὐτὰ τε τὰ ἄκρα ἐν ὄντι ἀντίκεινται τῷ μέσῳ ἐνὶ ὄντι, καὶ τῷ ἐτέρῳ τῶν

ἄκρων ἀντίκειται: θάτερον τῶν ἄκρων καὶ τὸ μέσον οὐχ ὡς δύο ἐναντία, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀγαθὸν τῷ λόγῳ τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ δὲ κακὸν οὐ τῷ λόγῳ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ τῷ λόγῳ τῆς ἐνδείας, ἢ τῆς ὑπερβολῆς, τουτέστι τῆς ἰδίας αἰτίας.

f. 141^v Ἔτι δυνάμεθα ἀπορεῖν | διὰ τί εἶπε τὸ ἀγαθὸν μὴ εἶναι ἐν γένει, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτὰ εἶναι γένη ἄλλων· δοκεῖ γὰρ μὴ καλῶς λέγειν, διότι τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν εἰσὶν ἐν τῷ πρώτῳ εἶδει τῆς ποιότητος. Πρὸς τοῦτο τοίνυν διάφοροι διαφόρως ἀποκρίνονται. Οἱ μὲν γὰρ λέγουσιν, ὅτι οὐκ ἀρνεῖται ἐνταῦθα ὁ Φιλόσοφος μὴ εἶναι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ἐν γένει, ἀλλ' ἀρνεῖται αὐτὰ μὴ εἶναι ἐν τῷ γένει τῶν ἐναντίων, ἀλλ' αὐτὰ μᾶλλον εἶναι γένη τῶν ἐναντίων· ὡς γὰρ λέγεται ἐν τετάρτῳ τῶν Μετὰ τὰ φυσικά, ἡ στέρησις καὶ ἡ ἕξις ἐστὶν ἡ πρώτη ἐναντιότης, ἐπεὶ δηλονότι ἐν πᾶσι τοῖς ἐναντίοις αἰεὶ θάτερον τῶν ἐναντίων ἀτελές ἐστὶ τῆ πρὸς τὸ λοιπὸν παραθέσει, ὡσπερ τὸ μέλαν πρὸς τὸ λευκόν, καὶ τὸ πικρὸν πρὸς τὸ γλυκὺ· εἶθ' καὶ φησὶν ὁ Φιλόσοφος αἰεὶ θάτερον εἶναι μέρος τῆς ἐναντιότητος ἀίρετόν, θάτερον δὲ φευκτόν. Κατὰ τοῦτο τοίνυν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν λέγονται γένη, οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ τῶν ἐναντίων, ἐπεὶ ὡσπερ πᾶν εἶδος ἀγαθοῦ λόγον ἔχει, οὕτω καὶ πᾶσα στέρησις καθὼς τοιαύτη κακοῦ λόγον ἔχει· εἰσὶ μέντοι γε αὐτὰ ἐν τῷ γένει τῆς ποιότητος, ὡς
20 προεῖρηται.

Ἄλλοι δὲ εἶπον, ὅτι ὁ Φιλόσοφος ἐνταῦθα κατὰ τὴν τῶν Πυθαγορείων δόξαν διαλέγεται, οἵτινες τὸ κακὸν φύσιν τινὰ ὑπελάμβανον, καὶ διὰ τοῦτο γένη ὑπετίθεντο τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν· εἶωθε γὰρ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς λογικοῖς τῶν βιβλίων παραδείγματα τιθέναι ἐκ τῶν δοκούντων ἐν-
25 δόξων ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ.

Ἄλλοι εἶπον, ὅτι ἐνταῦθα κατὰ τὴν δημώδη διαλέγεται δόξαν· οἱ γὰρ πολλοὶ πάντα εἰς ταῦτα τὰ δύο ἀνάγουσιν. Ἀμμώνιος δὲ καὶ Ἀλέξανδρος πρὸς τοῦτου καὶ Ἀβερρότη βούλονται τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν εἶναι γένη πάντων τῶν ὄντων· φασὶ γὰρ ὅτι εὐρίσκεται τοῦτο ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ τῇ ποιότητι καὶ τῇ ποσότητι καὶ ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις, διότι ἐν πάσῃ
30 κατηγορίᾳ ἡ ἕξις καὶ ἡ στέρησις εὐρίσκεται· ἐστὶ δὲ τὸ μὲν ἀγαθὸν ἕξις, τὸ δὲ κακὸν στέρησις, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν εἰσὶ γένη πάντων τῶν ὄντων. Τοῦτο δὲ ὁμολογουμένως ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους λαμβάνεται ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἠθικῶν. Δεῖ μέντοι γε προσδιορίζεσθαι, ὅτι
f. 142 καὶ | ὁ Φιλόσοφος καὶ οὗτοι πάντες γένος εἶναι φασὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν οὐ κυρίως, ἀλλὰ διότι τρόπῳ τινὶ περιέχονται πάντα τὰ γένη, καθ' ὃν τρόπον καὶ τὸ ὄν εἴρηται ἐν τῷ εἰς τὰς πέντε φωνὰς τοῦ Πορφυρίου συντάγματι ἡμῶν, δύνασθαι λέγεσθαι γένος ὡς τὸ καθόλου καὶ κοινό-
τατον, οὐχ ὡσπερ ἡ οὐσία καὶ ἐκάστη τῶν ἄλλων κατηγοριῶν γένος
40 λέγεται πάντων τῶν ὑπ' αὐτάς.

Leçon XVIII.

De l'antériorité.

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΟΚΤΩ ΚΑΙ ΕΚΑΤΗ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΡΟΥ.

Διορισάμενος ὁ Φιλόσοφος περὶ τοῦ πρώτου κεφαλαίου τῶν μετὰ τὰς κατηγορίας ἤγουν περὶ τῶν ἀντικειμένων, ταῦτόν δ' εἰπεῖν περὶ τῆς ἀντιθέσεως, νῦν διορίζεται ἐπομένως περὶ τοῦ προτέρου. Καὶ τίθησι τέσσαρας τρόπους τοῦ προτέρου τοὺς μάλιστα εἰωθότας λέγεσθαι. Εἶτα προστίθησι καὶ ἕτερον ἀφ' ἑαυτοῦ, ὡς εἶναι τοὺς πάντας πέντε. Πρῶτον μὲν οὖν καὶ κυριώτατα λέγεται πρότερον τὸ κατὰ χρόνον προηγούμενον, λέγω δὲ κυριώτατα, διότι τὸ πρότερον καὶ ὕστερον μάλιστα διὰ τὸν χρόνον λέγεται, ὡς αὐτὸς φησὶν ὁ Φιλόσοφος, ὅτι εἰ χρόνος μὴ ἔσται πρότερον καὶ ὕστερον, πῶς ἔσται; ἤγουν οὐδαμῶς. Τίθησι δὲ καὶ παραδείγματα τούτου τὸ πρεσβύτερον καὶ παλαιότερον, ὧν τὸ μὲν ἐπὶ ἐμψύχων, τὸ πρεσβύτερον, τὸ δὲ ἐπὶ ἀψύχων εἶωθε μάλιστα λέγεσθαι· τούτων γὰρ ἑκάτερον τὸ κατὰ χρόνον πρότερον σημαίνει καὶ οὐδὲν ἄλλο.

Δεύτερον, λέγεται εἶναι πρότερον τὸ μὴ ἀντιστρέφον κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολουθήσιν ἤγουν τὸ συνεισφερόμενον καὶ μὴ συνεισφέρον, καὶ δίδωσι παράδειγμα τούτου τὸ ἐν καὶ τὰ δύο· τούτων γὰρ τῆ μὲν ὑπάρξει τῶν δύο ἔπεται ἢ ὑπαρξίς τοῦ ἑνός, τῆ δὲ ὑπάρξει τοῦ ἑνός ἢ ὑπαρξίς τῶν δύο οὐχ ἔπεται.

Τρίτον, λέγεται πρότερον τὸ τῆ τάξει πρότερον, καὶ τίθησι παράδειγμα ἀπὸ τε τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ῥητορικῶν λόγων.

Τέταρτον τρόπον λέγεται τὸ πρότερον κατὰ τὴν ἀξίαν ἤγουν τὸ βέλτιον καὶ τιμιώτερον, ὃ σημαίνοντο τοῦ προτέρου τῆς τῶν πολλῶν συνηθείας μᾶλλον ἔστιν, καὶ ἔστιν ἀλλοτριώτατον τῶν ἄλλων σημαυνομένων τοῦ προτέρου· ἐκεῖνα γὰρ ἔχουσι τινὰ ἐμφέρειαν πρὸς τὸ κυριώτατον τοῦ προτέρου· ἐκεῖνα γὰρ ἔχουσι τινὰ ἐμφέρειαν πρὸς τὸ κυριώτατον τοῦ προτέρου, τὸ κατὰ τὸν χρόνον· πάντα γὰρ ἔχει τινὰ χρόνου ἐμφασιν, τοῦτο δὲ οὐδεμίαν· κακεῖνα μὲν ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων λαμβάνεται φύσεως, ταῦτα δὲ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως τίθεται. Παρὰ ταῦτα τίθησιν ἕτερον τρόπον τοῦ προτέρου, τὸ τῆ φύσει πρότερον· τοῦτο δὲ ἔστιν τὸ ἐν τοῖς ἀντιστρέφουσιν αἰτίον ὅπως οὖν τῷ ἑτέρῳ τοῦ εἶναι. Καὶ τούτου τίθησι παράδειγμα τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦ λόγου· ταῦτα γὰρ ἀντιστρέφει κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολουθήσιν, ἀλλὰ ἢ ἀλήθεια τοῦ πράγματος ἔστιν αἰτία τῆς ἀληθείας τοῦ λόγου, καὶ οὐ τὸ ἀνάπαλιν. Εἶτα συμπεραίνει ὅτι κατὰ πέντε τρόπους λέγεται τὸ πρότερον τοὺς εἰρημένους, καὶ ἢ λέξις τοῦ κεφαλαίου τούτου σαφειστάτη ἔστιν, ὡσπερ καὶ πάντων τῶν ἐφεξῆς κεφαλαίων.

[Ζητήματα.]

Ζητεῖν δὲ δεῖ ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ πρῶτον μὲν περὶ τῆς τάξεως αὐτοῦ πρὸς τὰ πρότερα καὶ ὕστερα κεφάλαια, καὶ τοῦτο εἴρηται ἐν τοῖς ζητήμασι τοῦ πρώτου κεφαλαίου τῶν ἀντικειμένων, καὶ ἀρκεῖ τὸ ἐκεῖ εἰρημένον καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις κεφαλαίοις τοῖς μετὰ τοῦτο.

Δεύτερον, ζητεῖται διατί οὐχ ὠρίσατο τὸ πρότερον, ἀλλὰ διείλε μόνον· καὶ δεῖ λέγειν πρὸς τοῦτο, ὅτι διὰ τὸ ὁμώνυμον εἶναι αὐτὸ οὐχ ὠρίσατο. Ὅτι δὲ οὐκ ἔστι συνώνυμον ἀλλ' ὁμώνυμον, δῆλον ἐξ ὧν λέγει τὸν μὲν πρῶτον τρόπον τοῦ προτέρου κυρίως λέγεσθαι, τοὺς δὲ ἄλλους οὐ κυρίως· τὸ γὰρ κυρίως καὶ οὐ κυρίως ἀναιρεῖ τὴν συνωνυμίαν.

Τρίτον, ζητεῖται διατί μὴ καὶ περὶ τοῦ ὕστερου διορίζεται ὁ Φιλόσοφος. Καὶ φαμέν ὅτι εἰδικῶς μὲν οὐ τίθησι κεφάλαιον περὶ τοῦ ὕστερου, ἀλλὰ δυνάμει καὶ περὶ ἐκείνου λέγει, διότι ἐπειδὴ τὸ ὕστερον λέγεται πρὸς τὸ πρότερον, τοῦ προτέρου τετραχῶς λεγομένου, καὶ τὸ ὕστερον τετραχῶς δεῖ λέγεσθαι· τῶν γὰρ ἀντικειμένων ὅπως οὖν ὁσαχῶς λέγεται τὸ ἕτερον, ὁσαχῶς καὶ τὸ λοιπὸν λέγεσθαι δύναται.

Τέταρτον, ζητεῖται διατί μὴ προσέθηκεν ἐνταῦθα καὶ ἐκεῖνα τὰ σημαίνόμενα τοῦ προτέρου περὶ ὧν | λέγει ἐν τοῖς Ἰστέροις ἀναλυτικοῖς καὶ πολλαχοῦ, δηλονότι τὸ τῆ φύσει πρότερον καὶ ἡμῖν πρότερον, τῆ φύσει πρότερον λέγων τὸ καθόλου, καὶ ἡμῖν πρότερον λέγων τὸ μερικόν. Καὶ πρὸς τοῦτο κοινῶς ὑπὸ πάντων λέγεται, ὅτι ἐν τοῖς Ἰστέροις ὁ Φιλόσοφος οὐ τὸ πρότερον μόνον διαιρεῖ, ἀλλὰ τὸ πρότερον καὶ γνωριμώτερον, τὸ δὲ γνωριμώτερον διχῶς εὐρίσκεται, κατὰ τε τὴν αἰσθησιν καὶ κατὰ τὸν νοῦν, ὥστε καὶ τὸ πρότερον ἐκεῖ διχῶς διαιρεῖ· ἐνταῦθα δὲ διαιρεῖ ἀπλῶς τὸ πρότερον, καὶ διὰ τοῦτο διαιρεῖ εἰς πλείω μέρη. Ἄλλ' ὅμως ἐκεῖνα τὰ σημαίνόμενα τοῦ προτέρου περιέχονται ὑπὸ ταῦτα τὰ σημαίνόμενα· τὸ γὰρ πρότερον τῆ φύσει ἦγουν τὸ καθόλου ἀνάγεται ὑπὸ τὸν δεύτερον τρόπον τοῦ προτέρου, ὅς ἐστι τὸ μὴ ἀντιστρέφον κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολουθήσιν· ἀπὸ γὰρ τοῦ καθόλου οὐ γίνεται ἀντιστροφή κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολουθήσιν· οὐ γὰρ λέγομεν ζῶον ἐστίν· ἄνθρωπος ἄρα ἐστίν. Τὸ δὲ ἡμῖν πρότερον δύναται τάττεσθαι ὑπὸ τὸν ἐνταῦθα τέταρτον τρόπον τοῦ προτέρου, ὅς ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐστὶ θέσεως, οὐκ ἀπὸ τῆς τοῦ πράγματος φύσεως. Ἡ δὲ λέγειν καθόλου πρὸς τοῦτο τὸ ζήτημα, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ δύο τρόποι τοῦ προτέρου οὐκ ἔχουσι τὴν φύσιν αὐτὴν τοῦ προτέρου εἰλικρινῆ, ἀλλὰ ἀναμεμυγμένην τῆ τοῦ ὕστερου φύσει· ἐκάτερον γὰρ αὐτῶν καὶ πρότερον καὶ ὕστερόν ἐστιν· τὸ μὲν γὰρ τῆ φύσει πρότερον ἡμῖν ἐστὶν ὕστερον, τὸ δὲ ἡμῖν πρότερον ὕστερόν ἐστι τῆ φύσει, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀναριθμοῦνται ἐνταῦθα τοῖς

τοῦ προτέρου τρόποις, οἳ τὴν τοῦ προτέρου φύσιν εἰλικρινῶς ἔχουσιν. Τοῦτο δὲ ἐμοὶ ἀρέσκει μᾶλλον, εἰ καὶ τοῖς ἄλλοις μέλλει ἀρέσκειν· οὐ γὰρ δεῖ σφόδρα περὶ τῆς ἰδίας ἰσχυρίζεσθαι γνώμης.

De la simultanéité.

Περὶ τοῦ ἅμα.

6

Νῦν διορίζεται περὶ τοῦ τρίτου κεφαλαίου, τοῦ ἅμα, καὶ οὐχ ἐρίζεται μὲν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἢ οὐδὲ τὸ πρότερον ὠρίσατο· τάττει δὲ οὕτω τοῦτο τὸ κεφάλαιον διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν ἐν τῇ ἀνταρκείᾳ τούτων τῶν κεφαλαίων. Διαίρει δὲ μόνον αὐτό, καὶ τίθησιν εἶδη τοῦ ἅμα τρία. Καὶ πρῶτον λέγει λέγεσθαι ἅμα κατὰ τὸν χρόνον, ἢ δὴ σημαϊνόμενον f. 143^v τοῦ ἅμα καὶ πρῶτον εἶναι λέγει καὶ κυριώτατον· λέγεται γὰρ, φησίν, ἀπλῶς καὶ κυριώτατα ὧν ἡ γένεσις ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐστὶ, καὶ οὐδὲν πρότερον ἢ ὕστερον αὐτῶν, καὶ οὗτος ὁ τρόπος ἀντίκειται τῷ πρώτῳ τρόπῳ τοῦ προτέρου. Ἐἴτα δεύτερον τρόπον τοῦ ἅμα λέγει, τὸ τῇ φύσει ἅμα· φύσει γὰρ λέγεται ἅμα ὅσα ἀντιστρέφει μὲν κατὰ τὴν τοῦ εἶναι 15 ἀκολούθησιν, μηδαμῶς δὲ αἰτίον θάτερον θατέρῳ τοῦ εἶναι ἐστίν, οἷον ἐπὶ τοῦ διπλασίου καὶ τοῦ ἡμίσεος· ἀντιστρέφει γὰρ ταῦτα, οὐδέτερον δὲ οὐδέτέρῳ αἰτίον τοῦ εἶναι ἐστίν. Οὗτος δὲ ὁ τρόπος τοῦ ἅμα ἀντίκειται τῷ δευτέρῳ καὶ πέμπτῳ· κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἀντιστρέφειν ἀντίκειται τῷ δευτέρῳ, κατὰ δὲ τὸ μὴ αἰτίον εἶναι οὐδέτερον οὐδέτέρῳ ἀντίκειται τῷ 20 πέμπτῳ. Ἐἴτα τίθησι τρίτον τρόπον τοῦ ἅμα, τὰ ἀντιδιήρημένα ἀλλήλοις ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος εἶδη, οἷον τὸ πτηνὸν καὶ τὸ ἐνυδρον· ταῦτα γὰρ ἀντιδιήρηγται ἀλλήλοις ὑπὸ τὸ ζῷον καὶ ἅμα εἰσίν· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν πρότερον τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' εἰ καὶ ταῦτα ἅμα ἀλλήλοις εἰσίν, τὰ γένη μέντοι γε πρότερά εἰσιν αὐτῶν τῶν εἰδῶν· καὶ τοῦτο δῆλον ποιεῖ παραδείγματι. 25 Καὶ οὗτος ὁ τρόπος τοῦ ἅμα ἀντίκειται τῷ τρίτῳ τρόπῳ τοῦ προτέρου. Οὐκ ἔστι δὲ τρόπος τοῦ ἅμα ἀντικείμενος τῷ τετάρτῳ τρόπῳ τοῦ προτέρου, διότι ἐκεῖνος ὁ τρόπος ὁ τέταρτος ἀλλοτριωτάτος ἐστὶ διὰ τὸ μηδεμίαν ἔμφασιν ἔχειν τῆς χρονικῆς προηγίσεως. Ἐἴτα συντόμως ἐπαναλαμβάνει τοὺς τρεῖς τρόπους τοῦ ἅμα, καὶ τίθησιν ἐν τῇ ἐπαναλήψει πρῶτον τὸν 30 δεύτερον, καὶ δεύτερον τὸν τρίτον, καὶ τρίτον τὸν πρῶτον, ὅς ἐστιν ὁ κυρίως λεγόμενος.

Δεῖ δὲ εἰδέναί τι· τῷ προτέρῳ ἀντίκειται τὸ ὕστερον καὶ τὸ ἅμα, ἀλλ' οὐ τῷ αὐτῷ γένει τῆς ἀντιθέσεως· τὸ μὲν γὰρ ὕστερον ἀντίκειται αὐτῷ ἀναφορικῶς, τὸ δὲ ἅμα ἐναντίως, καὶ οὕτως οὐδὲν ἀδύνατον τῷ 35 αὐτῷ πλείω ἀντικεῖσθαι· ὅτι δὲ τὸ ἅμα ἀντίκειται τῷ προτέρῳ ἐναντίως, δῆλον ἐκ τοῦ ὅσαχῶς λέγεται τὸ πρότερον, τοσαυταχῶς λέγεσθαι καὶ τὸ ἅμα, ὡς δέδεικται.

Δεῖ δὲ εἶτι εἰδέναί· καὶ ὅτι γένεσιν ἐνταῦθα ὁ Ἀριστοτέλης οὐ τῆν

δόσιν τοῦ οὐσιώδους εἶδους φησίν· ἢ τοιαύτη γὰρ γένεσις οὐκ ἔστιν ἐν χρόνῳ, ὥστε οὐδὲ ἐν τῇ αὐτῇ χρόνῳ· οὐκ ἔστι δὲ ἐν χρόνῳ, ἵνα μὴ τὸ οὐσιώδες εἶδος δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τῷ χρόνῳ συνδιαιρούμενον καὶ μεσότησι ποικιλλόμενον· ἀλλὰ γένεσιν ἐνταῦθα καλεῖ τὴν κίνησιν
f. 144 | καθόλου.

Ἔτι· δεῖ πρὸς τούτοις εἰδέναι, ὅτι τὸ διπλάσιον καὶ τὸ ἥμισυ, καθὼ μὲν ἀναφορικά, εἰσὶν ἀλλήλων αἰτία, ἀλλὰ κατὰ τὸ πρᾶγμα οὐδαμῶς· οὐ γὰρ ἔστι θάτερον ἀποτελεσμα τοῦ λοιποῦ· οὕτω γὰρ οὐκ ἂν ἴσαν ἄμα, ἀλλ' ἴν ἂν ἐν αὐτοῖς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον.

16

Du mouvement.

Περὶ κινήσεως.

Ἐπομένως διαλαμβάνει περὶ τῆς κινήσεως διὰ τὴν εἰρημένην πρότερον αἰτίαν. Καὶ πρῶτον μὲν διαίρει τὴν κίνησιν εἰς ἕξ εἶδη, γένεσιν, φθοράν, αὔξεσιν, μείωσιν, ἀλλοίωσιν καὶ τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν.

15

Δεύτερον, διακρίνει ταῦτα τὰ εἶδη τῆς κινήσεως ἀπ' ἀλλήλων, καὶ φησὶν ὅτι περὶ μὲν τῶν ἄλλων ἔστι φανερόν, ὅτι ἕτερα ἀλλήλων εἰσὶν· οὔτε γὰρ ἡ γένεσις ἔστι φθορά, οὔτε ἡ αὔξεσις μείωσις ἔστιν, οὐδὲ ἡ κατὰ τόπον μεταβολή, ἔστιν ἡ φθορά, ἡ γένεσις· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, περὶ πάντων τῶν ἄλλων φανερόν ἔστιν, ὅτι ἕκαστον τούτων ἀντιδιήρηται τοῖς
20 λοιποῖς. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀλλοιώσεως ἔχει τινὰ ἀπόριαν· δοκεῖ γὰρ ἀνάγκη εἶναι τὸ ἀλλοιούμενον πᾶν ἀλλοιοῦσθαι κατὰ τινὰ τῶν λοιπῶν κινήσεων. Ταύτην τοίνυν τὴν ἀπορίαν λύει, λέγων ὅτι οὐκ ἀνάγκη πᾶν τὸ ἀλλοιούμενον κατὰ τινὰ τῶν λοιπῶν κινήσεων ἀλλοιοῦσθαι· σχεδὸν γὰρ κατὰ πάντα, ἢ τὰ πλεῖστα τῶν παθῶν ἀλλοιούμεθα· ἀλλοιούμεθα μέντοι,
25 μηδεμίαν τῶν ἄλλων κινήσεων κοινωνούσης· οὔτε γὰρ αὔξεσθαι ἀναγκαῖον τὸ κατὰ πάθος κινούμενον, τὸ θερμαινόμενον δηλαδὴ καὶ ψυχόμενον καὶ τὰ τοιαῦτα, οὔτε μειοῦσθαι· ὡσαύτως οὐδὲ γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι καὶ μεταβάλλειν κατὰ τὸν τόπον· ὥστε κεχώριστα τῶν ἄλλων εἰδῶν τῆς κινήσεως καὶ ἡ ἀλλοίωσις. Εἰ γὰρ ἴν ἢ αὐτῇ ταῖς ἄλλαις, ἔδει τὸ
30 ἀλλοιούμενον εὐθύς ἢ αὔξεσθαι, ἢ μειοῦσθαι, ἢ κατὰ τινὰ τῶν ἄλλων κινεῖσθαι κινήσεων· ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη τοῦτο, ὡς δέδεικται. Οὐ μόνον γοῦν ἐκ τοῦ τὴν ἀλλοίωσιν μηδεμίαν τῶν ἄλλων κινήσεων ἐπικοινωνεῖν δείκνυται· ἕτερα εἶναι παρ' ἐκείνας, ἀλλὰ καὶ ἀνάπαλιν ἐκ τοῦ μηδεμίαν ἐκείνων κοινωνεῖν αὐτῇ τῇ ἀλλοίωσει· τὸ αὐτὸ τοῦτο δείκνυται· αὐξάνεται
35 γὰρ τινὰ μὴ ἀλλοιούμενα, οἷον τὸ τετράγωνον, γινώμονος περιτεθέντος,
f. 144* ἡὔξετα· μὲν κατὰ τὴν ποσότητα, | κατὰ δὲ τὸ σχῆμα ἀλλοιότερον οὐδὲ γένηται· ὡσαύτως καὶ τὰ ἄλλη κίνησιν κινούμενα οὐκ ἔξ ἀνάγκης ἀλλοιοῦνται. Εἰ τοίνυν περὶ μὲν τῶν ἄλλων κινήσεων αὐτόθεν ἔστι φανερόν, ὅτι ἕτερά εἰσιν ἀλλήλων, περὶ δὲ τῆς ἀλλοιώσεως, περὶ ἧς ἂν

τις διηπόρησε μάλιστα, ἀποδέδεικται ὅτι ἔστιν ἑτέρα τῶν ἄλλων ἀπασῶν κινήσεων, δῆλον ὅτι πᾶσαι αἱ κινήσεις αἱ ἀποδεδομέναι ἀλλήλων ἑτεραί εἰσι καὶ ὁμολογουμένως ἀντιδιηρημέναι· καὶ οὕτω δῆλον γίνεται, ὅτι καλῶς διήρηται ἡ κίνησις εἰς ἐκεῖνα τὰ ἕξ εἶδη. Γνώμων δὲ ἔστι κατὰ γεωμετρίας παντὸς παραλληλογράμμου τῶν περὶ τὴν αὐτὴν διάμετρον δύο παραλληλογράμμων ἐν ὁποιοῦν σὺν τοῖς δυοῖ παραπληρώμασιν, οὗ περιτιθεμένου, τὸ τετράγωνον αὐξεῖ καὶ μείζον γίνεται, ἀλλ' οὐκ ἄλλοιότερον.

Τρίτον, τίθησιν ἰδιότητα τῶν κινήσεων, ὅτι ἡ κίνησις ἔχει ἐναντίον· ἢ μὲν καθόλου κίνησις τὴν καθόλου ἡρεμίαν, ταῖς δὲ καθ' ἕκαστα κινήσεσιν αἱ καθ' ἕκαστα ἡρεμίαι· οἷον γενέσει μὲν ἐναντία φθορά, αὐξήσει δὲ μείωσις, τῇ δὲ κατὰ τόπον μεταβολῇ ἢ κατὰ τόπον ἡρεμία, μάλιστα δὲ ἢ εἰς τὸν ἀντικείμενον τόπον μεταβολῇ, οἷον τῇ κάτωθεν, ἀντίκειται ἢ ἄνω, τῇ δὲ ἄνωθεν ἢ κάτω, τῇ δὲ λοιπῇ τῶν ἀποδοθεισῶν κινήσεων οὐ βῆδιόν ἐστιν ἀποδοῦναι τίποτε ἐστὶν ἐναντίον· λέγω δὲ τῇ ἀλλοιώσει· δοκεῖ γὰρ μηδὲν αὐτῇ εἶναι ἐναντίον. Ἀλλὰ δυνάμεθα καὶ ταύτη τὴν κατὰ τὸ πρῶτον ἡρεμίαν ἀντιτιθέναι, ἢ τὴν εἰς τὸ ἐναντίον ποιὸν μεταβολῇ, ὡς περ εἴρηται καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς, διότι καὶ ἡ ἀλλοίωσις μεταβολῇ τις ἐστὶ κατὰ τὸ ποιόν· ὥστε τὰ εἰρημένα περὶ τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς καὶ περὶ τῆς κατὰ τὸ ποιὸν μεταβολῆς εἴτουν τῆς ἀλλοιώσεως δύνανται λέγεσθαι· ὥστε ἀντίκειται καὶ τῇ κατὰ τὸ ποιὸν κινήσει ἢ κατὰ τὸ ποιὸν ἡρεμία, ἢ ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ ποιοῦ μεταβολῇ, οἷον τὸ λευκὸν γίνεσθαι ἀντίκειται τῷ μέλανι γίνεσθαι· ἀλλοιοῦται γὰρ τὰ ἀλλοιούμενα, μεταβολῆς γινομένης τοῦ ποιοῦ εἰς τὸ ἐναντίον. Τοῦ λευκοῦ δηλονότι εἰς τὸ μέλαν, καὶ πάλιν τὸ λευκὸν γίνεσθαι ἀντίκειται τῷ γεγενῆσθαι | λευκὸν εἴτουν πεπαῦσθαι λευκὸν γινόμενον. Καὶ ταῦτα f. 145 μὲν περὶ τῆς κινήσεως ὡς ἐν παραφράσεως μέρει διὰ τὸ σαφῆ τὴν Ἀριστοτελικὴν εἶναι λέξιν καὶ ἀπλουστάτην τὴν ὑπόθεσιν εἴρηται.

Δεῖ μέντοι γε ζητεῖν διατί τὴν κίνησιν οὐχ ὠρίσατο ὁ Φιλόσοφος ἐνταῦθα, ἀλλὰ μόνον διεΐλεν· οὐ γὰρ δεῖ λέγειν, ὅτι ὡς ὁμώνυμον αὐτὴν οὐχ ὀρίζεται, πρῶτον μὲν ὅτι εἰ ὁμώνυμος ἦν, οὐκ ἂν ἔλεγεν ὅτι κινήσεως ἐστὶν ἕξ εἶδη· τὰ γὰρ εἶδη τοῦ γένους λέγεται· τὸ δὲ γένος συνώνυμον, οὐχ ὁμώνυμον· ἔπειτα φαίνεται ταύτην καὶ ἐν τῷ τρίτῳ τῆς Φυσικῆς ὀριζόμενος. Πρὸς τοῦτο τοίνυν ἀποκρίνονται διχῶς· πρῶτον, ὅτι ἡ κίνησις, ὡς ἐνταῦθα λαμβάνεται καὶ διαιρεῖται, ὁμωνύμως λέγεται κατὰ τῶν ἕξ ἐκείνων εἰδῶν· δείκνυσι γὰρ ὁ Φιλόσοφος ἐν πέμπτῳ τῶν Φυσικῶν, ὅτι ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορά οὐδενὶ τρόπῳ ἐστὶ κίνησις, καὶ ἐνταῦθα προσαγορεύει τὴν γένεσιν κίνησιν. Ὁμωνύμως ἄρα κατηγορεῖ τὴν κίνησιν κατὰ τῶν ἕξ τούτων εἰδῶν· κυρίως γάρ, ὡς ἐν τῇ Φυσικῇ λέγεται, ἡ μεταβολῇ ὡς γένος λαμβανομένη διαιρεῖται εἰς κίνησιν καὶ γένεσιν καὶ φθοράν, καὶ πάλιν ἡ κίνησις εἰς αὐξήσιν καὶ μείωσιν καὶ ἀλλοιώσιν καὶ

τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν· τὰ γὰρ κινούμενα, φησίν, ἢ κατὰ τὸ ποσὸν κινουῦνται, ἢ κατὰ τὸ ποιόν, ἢ κατὰ τὸν τόπον. Ὡς ὁμωνύμως οὖν ἐνταῦθα λαμβανομένην τὴν κίνησιν οὐχ ὀρίζεται.

Δεύτερον, ἄλλοι φασίν εἶτι διὰ τοῦτο οὐχ ὠρίσατο ἐνταῦθα τὴν κίνησιν, διότι οὐ διορίζεται ἐνταῦθα τελείως καὶ ἀρκούτως περὶ τῆς κινήσεως, ἀλλὰ καθόσον ἔπειτα ταῖς κατηγορίαις, καὶ οὐ διαλέγεται ἐνταῦθα περὶ τῆς κινήσεως ἐξητασμένως καὶ ἀκριβῶς· οὗτος γὰρ ὁ τρόπος τῆς θεωρίας περὶ κινήσεως ἀρμόττει μᾶλλον τῷ φυσικῷ ἢ τῷ λογικῷ· εἶθεν καὶ πραγματεύεται οὕτω περὶ κινήσεως ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν Φυσικῶν. Ἐντεῦθεν δὲ δῆλον, καὶ ἡ πρὸς τὸ ἐπιχείρημα ἐκείνο λύσις· εἶδη γὰρ ἐνταῦθα λέγει οὐ κυρίως, ὡσπερ καὶ εἶδη τοῦ ὄντος ὁ αὐτὸς λέγει πολλαχοῦ, καίτοι τὸ ὄν οὐ βούλεται εἶναι γένος συνώνυμον. Ἄπαντα μέντοι γε ὅσα τρόπων ἐνὶ διαίρεσιν· ὑπὸ τι καθόλου εἶδη δύναται λέγεσθαι, | καὶ αὐτὸ τὸ
f. 145^r καθόλου γένος, οὐ μέντοι κυρίως, ἀλλὰ καθ' ὁμοιότητα.

16

De la possession.

Περὶ τοῦ ἔχειν.

Ἐπὶ πᾶσι τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον κεφάλαιον τίθησι τὸ ἔχειν διὰ τὴν εἰρημένην ἐν τῇ ἀρχῇ αἰτίαν. Οὐχ ὀρίζεται δὲ τὸ ἔχειν, διότι καὶ αὐτὸ ἐστὶν ὁμώνυμον, ἀλλὰ διαίρει μόνον. Τίθησι τοίνυν ὀκτώ τρόπους τοῦ ἔχειν τοὺς μάλιστα εἰωθότας λέγεσθαι, ὅτι καὶ τοῦ ἐν τινι ὀκτώ εἰσὶν τρόποι κατὰ τὸν Φιλόσοφον κυρίως, εἰ καὶ παρ' ἐνίων λέγονται εἶναι ἕνδεκα, καὶ περὶ ταύτης τῆς διαφορᾶς εἴρηται πρότερον. Πρῶτον τρόπον οὖν λέγει τὸ ἔχειν εἶναι, ἢ διάθεσιν, ἢ ἄλλην τινὰ ποιότητα, ὡσπερ λεγόμεθα ἐπιστήμην ἔχειν καὶ ἀρετήν· δεύτερον, ὡς ποσὸν καὶ ὡς μέγεθος, ὡσπερ λεγόμεθα δίπηχυ, ἢ τρίπηχυ, ἢ τοσόνδε μέγεθος ἔχειν· τρίτον, ὡς τὰ περὶ τὸ σῶμα, οἷον ἱμάτιον ἢ χιτῶνα ἔχειν λεγόμεθα· τέταρτον, τὸ ὡς ἐν μορίῳ, οἷον ἐν χεὶρὶ ἔχειν δακτύλιον λεγόμεθα· πέμπτον, τὸ ὡς μέρος, οἷον λεγόμεθα ἔχειν χεῖρα ἢ πόδα· ἕκτον, ὡς τὸ ἐν ἀγγείῳ, οἷον ὁ μέδιμνος ἔχει τοὺς πυρούς, καὶ τὸ κεράμιον τὸν οἶνον· ἕβδομον, τὸ ὡς κτῆμα, ὡσπερ λεγόμεθα ἔχειν οἰκίαν καὶ ἀγρόν· ὀγδοόν, καθ' ὃν λέγεται ἀνὴρ ἔχειν γυναῖκα, καὶ γυνή ἀνδρα, ἐν ὅτῳ τρόπῳ καὶ ἄλλοτριώτατον εἶναι φησίν· οὐδὲν γὰρ μᾶλλον ἔχει ὁ ἀνὴρ τὴν γυναῖκα ἢ ἡ γυνή τὸν ἀνδρα, καὶ ἀντιστρέφει ταῦτα· ἀλλ' οἱ λοιποὶ τοῦ ἔχειν τρόποι οὐχ ἀντιστρέφουσιν· οὐ γὰρ λέγομεν, ὅτι οἱ πυροὶ ἔχουσι τὸν μέδιμνον, οὐδὲ ἡ ἐπιστήμη τὸν ἀνθρώπον. Ἐκεῖνοι γὰρ οἱ τρόποι πάντες τῷ ἐνυπάρχειν εἰκόασιν, οὗτος δὲ ὁ ὀγδοὸς οὐδαμῶς εἰσὶν τῷ ἐνυπάρχειν, ἀλλὰ μόνον τὸ συνοικεῖν σημαίνει. Τούτους τοίνυν τοὺς τρόπους ἐκθεῖς, ἐξαίτιαται ἑαυτόν, λέγων οὐκ ἀποκλείειν εἰ τις δύναται καὶ πλείους τούτων εὐρίσκειν, ἀλλ' οἱ λέγεσθαι εἰωθότες μέχρι τοῦ παρόντος καιροῦ ἅπαντες,